Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziewiąta izba)

z dnia 27 kwietnia 2023 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Jurysdykcja oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej – Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 – Artykuły 9 i 15 – Utrzymanie, po przeprowadzce, jurysdykcji sądów państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka – Pojęcie „przeprowadzki" – Pozew lub wniosek o zmianę orzeczenia dotyczącego prawa do osobistej styczności z dzieckiem – Obliczanie terminu, w którym należy złożyć taki pozew lub wniosek – Przekazanie sprawy do sądu państwa członkowskiego nowego miejsca zwykłego pobytu dziecka, lepiej umiejscowionego dla osądzenia sprawy

W sprawie C-372/22

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez tribunal d'arrondissement de Luxembourg (Luksemburg) postanowieniem z dnia 8 czerwca 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 9 czerwca 2022 r., w postępowaniu:

CM

przeciwko

DN,

TRYBUNAŁ (dziewiąta izba),

w składzie: L. S. Rossi (sprawozdawczyni), prezes izby, J.-C. Bonichot i S. Rodin, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Komisji Europejskiej – S. Noë i W. Wils, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

* Język postępowania : francuski.

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 9 ust. 1 i art. 15 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. 2003, L 338, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 6, s. 243; sprostowania: Dz.U. 2007, L 179, s. 56; Dz.U. 2009, L 70, s. 19; Dz.U. 2009, L 374, s. 32; Dz.U. 2016, L 99, s. 34).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy CM a DN w przedmiocie prawa do osobistej styczności z ich małoletnimi dziećmi.

Rozporządzenie nr 2201/2003

3 Motywy 12, 13 i 33 rozporządzenia nr 2201/2003 mają następujące brzmienie:

„(12) Podstawy jurysdykcji w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej ustanowione w niniejszym rozporządzeniu ukształtowane są zgodnie z zasadą dobra dziecka, w szczególności według kryterium bliskości. Oznacza to, że jurysdykcja powinna należeć w pierwszej kolejności do sądów państw członkowskich zwykłego pobytu dziecka, z wyjątkiem niektórych przypadków zmiany miejsca pobytu dziecka lub w następstwie porozumienia zawartego między podmiotami odpowiedzialności rodzicielskiej.

(13) W interesie dziecka niniejsze rozporządzenie pozwala – wyjątkowo i w określonych okolicznościach – na przekazanie sprawy przez sąd mający jurysdykcję sądowi innego państwa członkowskiego, jeżeli ten jest lepiej umiejscowiony dla osądzenia sprawy. Jednakże drugi sąd nie powinien być uprawniony do przekazania sprawy trzeciemu sądowi.

[…]

(33) Niniejsze rozporządzenie uznaje prawa podstawowe i jest zgodne z zasadami przyjętymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. W szczególności zmierza do zapewnienia przestrzegania podstawowych praw dziecka określonych w art. 24 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej”.

4 Artykuł 2 tego rozporządzenia, zatytułowany „Definicje”, stanowi:

„Na użytek niniejszego rozporządzenia:

[…]

7) »odpowiedzialność rodzicielska« oznacza ogół praw i obowiązków, które zostały przyznane osobie fizycznej lub prawnej orzeczeniem, z mocy prawa lub poprzez prawnie wiążące porozumienie, dotyczących osoby lub majątku dziecka. Pojęcie to obejmuje w szczególności pieczę nad dzieckiem oraz prawo do osobistej styczności z dzieckiem;

[…]

9) »piecza nad dzieckiem« oznacza prawa i obowiązki związane z opieką nad osobą dziecka, w szczególności prawo do określania miejsca pobytu dziecka;

10) »prawo do osobistej styczności z dzieckiem« obejmuje prawo do zabrania dziecka na czas ograniczony do innego miejsca niż miejsce zwykłego pobytu;

[…]".

5 Wspomniane rozporządzenie zawiera rozdział II, zatytułowany „Jurysdykcja", który w sekcji 2, zatytułowanej „Odpowiedzialność rodzicielska", zawiera art. 8–15 tego rozporządzenia.

6 Artykuł 8 rozporządzenia nr 2201/2003, zatytułowany „Jurysdykcja ogólna", stanowi:

„1. W sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej jurysdykcję mają sądy państwa członkowskiego, w którym w chwili wniesienia pozwu lub wniosku dziecko ma zwykły pobyt.

2. Ustęp 1 ma zastosowanie z zastrzeżeniem przepisów art. 9, 10 i 12".

7 Zgodnie z art. 9 tego rozporządzenia, zatytułowanym „Utrzymanie jurysdykcji wynikającej z poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka":

„1. W przypadku zgodnego z prawem przeprowadzenia się dziecka z jednego państwa członkowskiego do innego i uzyskania przez nie nowego zwykłego pobytu, jurysdykcja sądów poprzedniego zwykłego pobytu dziecka zostaje utrzymana, w drodze wyjątku od art. 8, przez okres trzech miesięcy po przeprowadzce, w celu dokonania zmiany wydanego w tym państwie członkowskim orzeczenia dotyczącego prawa do osobistej styczności z dzieckiem wydanego w tym państwie członkowskim przed przeprowadzeniem się dziecka, jeżeli osoba uprawniona zgodnie z tym orzeczeniem do osobistej styczności z dzieckiem nadal zwykle przebywa w państwie członkowskim poprzedniego zwykłego pobytu dziecka.

2. Ustęp [1] nie ma zastosowania, jeżeli osoba uprawniona do osobistej styczności w rozumieniu ust. 1 uznała jurysdykcję sądów państwa członkowskiego nowego zwykłego pobytu dziecka poprzez udział w postępowaniu przed tymi sądami, nie kwestionując ich jurysdykcji".

8 Artykuł 15 omawianego rozporządzenia, zatytułowany „Przekazanie do sądu lepiej umiejscowionego dla osądzenia sprawy", stanowi:

„1. W drodze wyjątku, sądy państwa członkowskiego, do których jurysdykcji należy rozpoznanie sprawy co do istoty, jeżeli uznają, że sąd innego państwa członkowskiego, z którym dziecko ma szczególny związek, mógłby lepiej osądzić sprawę lub jej określoną część, oraz jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka:

a) zawieszają rozpoznanie sprawy lub odnośnej jej części i wzywają strony do wniesienia pozwu lub wniosku do sądu tego innego państwa członkowskiego zgodnie z ust. 4; lub

b) wzywają sąd innego państwa członkowskiego do uznania swojej jurysdykcji zgodnie z ust. 5.

2. Ustęp 1 ma zastosowanie:

a) na wniosek jednej ze stron; lub

b) z urzędu; lub

c) na wniosek sądu innego państwa członkowskiego, z którym dziecko ma szczególny związek, zgodnie z ust. 3.

Przekazanie z urzędu lub na wniosek sądu innego państwa członkowskiego musi zostać zaakceptowane przez co najmniej jedną ze stron.

3. Przyjmuje się, że dziecko ma szczególny związek z państwem członkowskim, w rozumieniu ust. 1, jeżeli:

a) dziecko uzyskało w tym państwie członkowskim zwykły pobyt po wszczęciu postępowania przed sądem, o którym mowa w ust. 1; lub

b) dziecko miało wcześniej zwykły pobyt w tym państwie członkowskim; lub

c) dziecko posiada obywatelstwo tego państwa członkowskiego; lub

d) podmiot odpowiedzialności rodzicielskiej ma zwykły pobyt w tym państwie członkowskim; lub

e) majątek dziecka znajduje się na terytorium tego państwa członkowskiego, a sprawa dotyczy środków ochrony dziecka w związku z zarządem, zabezpieczeniem lub rozporządzaniem tym majątkiem.

4. Sąd państwa członkowskiego, do którego jurysdykcji należy rozpoznanie sprawy co do istoty, określa termin, w którym wszczyna się postępowanie przed sądami innego państwa członkowskiego zgodnie z ust. 1.

Jeżeli postępowanie przed tymi sądami nie zostanie wszczęte przed upływem tego terminu, sąd rozpoznający sprawę ma nadal jurysdykcję zgodnie z art. 8–14.

5. Sądy tego innego państwa członkowskiego, z uwagi na szczególne okoliczności sprawy, o ile jest to zgodne z dobrem dziecka, mogą uznać swoją jurysdykcję w ciągu sześciu tygodni po wszczęciu postępowania zgodnie z ust. 1 lit. a) lub b). W tym przypadku sąd, przed którym wcześniej wszczęto postępowanie, uznaje brak swej jurysdykcji. W przeciwnym razie sąd, przed którym wcześniej wszczęto postępowanie, ma nadal jurysdykcję zgodnie z art. 8–14.

6. Sądy współpracują dla celów niniejszego artykułu, bezpośrednio lub za pośrednictwem organów centralnych wyznaczonych zgodnie z art. 53”.

9 Artykuł 19 tego rozporządzenia, zatytułowany „Zawisłość sprawy i postępowania zależne”, stanowi w ust. 2:

„Jeżeli pozwy lub wnioski o rozwód, separację albo unieważnienie małżeństwa między tymi samymi stronami zostały wniesione do sądów różnych państw członkowskich, sąd, do którego pozew lub wniosek wniesiono później, zawiesza z urzędu postępowanie do czasu ustalenia jurysdykcji sądu, do którego najpierw wniesiono pozew lub wniosek”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

10 CM i DN są odpowiednio ojcem i matką dwojga małoletnich dzieci urodzonych w 2009 i 2010 r. Rodzina mieszkała w regionie paryskim (Francja) do 2015 r., kiedy to przeprowadziła się do Luksemburga.

11 Wyrokiem z dnia 12 czerwca 2020 r. sędzia do spraw rodzinnych tribunal d'arrondissement de Luxembourg (sądu okręgowego w Luksemburgu, Luksemburg) ustalił prawne miejsce zamieszkania i miejsce zwykłego pobytu tych dzieci u ich matki we Francji, ze skutkiem odroczonym na dzień 31 sierpnia 2020 r., w szczególności w celu uwzględnienia interesu tych dzieci w zakończeniu roku szkolnego w Luksemburgu. W wyroku tym sąd ten przyznał ich ojcu, nadal zamieszkałemu w Luksemburgu, prawo do osobistej styczności z nimi oraz do przyjmowania ich, na określonych zasadach, również ze skutkiem od dnia 31 sierpnia 2020 r.

12 W dniu 30 sierpnia 2020 r. matka i małoletnie dzieci, których sprawa dotyczy, faktycznie przeprowadziły się do Francji.

13 W dniu 14 października 2020 r. ojciec złożył do tribunal d'arrondissement de Luxembourg wniosek o zmianę sposobów wykonywania przysługującego mu prawa do osobistej styczności i do przyjmowania dzieci.

14 Ponieważ matka złożyła już do tribunal judiciaire de Nanterre (sądu rejonowego w Nanterre, Francja) pismo o analogicznej treści sześć dni przed złożeniem przez ojca wniosku do tribunal d'arrondissement de Luxembourg (sądu okręgowego w Luksemburgu), orzeczeniem z dnia 1 grudnia 2020 r. ten ostatni sąd na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 2201/2003 zawiesił postępowanie do czasu, aż sąd francuski rozstrzygnie kwestię swojej jurysdykcji międzynarodowej.

15 Orzeczeniem z dnia 17 września 2021 r. tribunal judiciaire de Nanterre (sąd rejonowy w Nanterre) stwierdził brak swojej jurysdykcji do rozpoznania tego pisma matki, zasadniczo ze względu na to, że zgodnie z art. 9 rozporządzenia nr 2201/2003 ojciec, po pierwsze, złożył wniosek do tribunal d'arrondissement de Luxembourg (sądu okręgowego w Luksemburgu) w terminie trzech miesięcy od zgodnego z prawem przeprowadzenia się małoletnich dzieci, a po drugie, w żaden sposób nie uznał jurysdykcji sądów francuskich.

16 Wyrokiem z dnia 3 marca 2022 r. cour d'appel de Versailles (sąd apelacyjny w Wersalu, Francja) oddalił odwołanie matki od tego orzeczenia.

17 We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym tribunal d'arrondissement de Luxembourg (sąd okręgowy w Luksemburgu) zastanawia się w pierwszej kolejności nad swoją jurysdykcją na podstawie art. 9 rozporządzenia nr 2201/2003. W tym względzie sąd ten zauważa, że o ile wniosek ojca mający na celu zmianę sposobów wykonywania jego prawa do osobistej styczności i do przyjmowania dzieci został złożony w okresie krótszym niż trzy miesiące po faktycznej przeprowadzce małoletnich dzieci, o tyle został on złożony ponad cztery miesiące po wydaniu wyroku z dnia 12 czerwca 2020 r., w którym zdecydowano o tej przeprowadzce i któremu przysługuje powaga rzeczy osądzonej. Jeżeli przyjąć tę datę, sąd ten musiałby stwierdzić brak swojej jurysdykcji do rozpoznania tego wniosku.

18 W drugiej kolejności sąd odsyłający zastanawia się nad powiązaniem między art. 9 rozporządzenia nr 2201/2003 i jego art. 15. Uznając, że w świetle okoliczności sporu w postępowaniu głównym dwie z przesłanek stosowania tego art. 15 wydają się spełnione, sąd odsyłający wyraża jednak

wątpliwość co do możliwości stwierdzenia braku swojej jurysdykcji w tym sporze na rzecz sądów francuskich, zarówno w świetle uwag ojca dotyczących pierwszeństwa przepisów tego art. 9 w stosunku do przepisów wspomnianego art. 15, jak i wyroku z dnia 4 października 2018 r., IQ (C-478/17, EU:C:2018:812).

19 W tych okolicznościach tribunal d'arrondissement de Luxembourg (sąd okręgowy w Luksemburgu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 9 ust. 1 rozporządzenia [nr 2201/2003] ma zastosowanie do:
   a) wniosku o zmianę [wykonywania] prawa do osobistej styczności z dzieckiem w rozumieniu art. 2 pkt 10 [tego rozporządzenia], złożonego przez osobę, której przysługuje wspomniane prawo do osobistej styczności z dzieckiem na podstawie orzeczenia sądowego z odroczonym skutkiem, uzasadnionym dobrem dzieci, które jednak jest prawomocne i korzysta z powagi rzeczy osądzonej, wydanym w państwie [członkowskim] poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dzieci ponad cztery miesiące przed złożeniem wniosku na podstawie art. 9 ust. 1 [rzeczonego rozporządzenia],
   b) i to w sposób wyłączający jurysdykcję ogólną przewidzianą w art. 8 wspomnianego rozporządzenia,

   podczas gdy w motywie 12 rozporządzenia [nr 2201/2003] wskazano, że »podstawy jurysdykcji w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej ustanowione w niniejszym rozporządzeniu ukształtowane są zgodnie z zasadą dobra dziecka, w szczególności według kryterium bliskości [i że j]urysdykcja powinna należeć w pierwszej kolejności do sądów państw członkowskich zwykłego pobytu dziecka z wyjątkiem niektórych przypadków zmiany miejsca pobytu dziecka […]«?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie [pierwsze]: czy istniejąca w ten sposób jurysdykcja na podstawie art. 9 ust. 1 rozporządzenia [nr 2201/2003], przewidziana »w drodze wyjątku od art. 8« wspomnianego rozporządzenia, stoi na przeszkodzie stosowaniu art. 15 tego rozporządzenia, przewidzianego »w drodze wyjątku« i »jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka«?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

20 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że okres trzech miesięcy, podczas którego, w drodze wyjątku od art. 8 ust. 1 tego rozporządzenia, sądy państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka utrzymują jurysdykcję do rozpoznania pozwu lub wniosku o zmianę prawomocnego orzeczenia dotyczącego prawa do osobistej styczności z dzieckiem, rozpoczyna się w dniu następującym po dniu rzeczywistej przeprowadzki tego dziecka, czy też w dniu następującym po dniu wydania orzeczenia sądowego określającego datę zmiany miejsca zwykłego pobytu tego dziecka.

21 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że jak wynika z motywu 12 rozporządzenia nr 2201/2003, zostało ono ukształtowane zgodnie z zasadą dobra dziecka i w tym celu daje pierwszeństwo kryterium bliskości. Prawodawca Unii Europejskiej uznał bowiem, że sąd geograficznie bliski

miejscu zwykłego pobytu dziecka jest najlepiej umiejscowiony do dokonania oceny środków, jakie należy zastosować dla dobra dziecka. Zgodnie z tym motywem jurysdykcja powinna należeć w pierwszej kolejności do sądów państw członkowskich zwykłego pobytu dziecka, z wyjątkiem niektórych przypadków zmiany miejsca pobytu dziecka lub w następstwie porozumienia zawartego między podmiotami odpowiedzialności rodzicielskiej (wyrok z dnia 15 lutego 2017 r., W i V, C-499/15, EU:C:2017:118, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

22 Artykuł 8 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 odzwierciedla ten cel, ustanawiając w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej zasadę jurysdykcji ogólnej na rzecz sądów państwa członkowskiego, w którym dziecko ma zwykły pobyt w chwili skierowania sprawy do sądu. Ze względu bowiem na ich bliskość w sensie geograficznym sądy te są na ogół najlepiej umiejscowione, aby dokonać oceny środków, które należy podjąć dla dobra dziecka [wyrok z dnia 14 lipca 2022 r., CC (Przeniesienie miejsca zwykłego pobytu dziecka do państwa trzeciego), C-572/21, EU:C:2022:562, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo].

23 Jednakże zgodnie z art. 8 ust. 2 tego rozporządzenia norma jurysdykcyjna zawarta w tym art. 8 ust. 1 ma zastosowanie z zastrzeżeniem w szczególności art. 9 rzeczonego rozporządzenia.

24 Stosownie do art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 w przypadku zgodnego z prawem przeprowadzenia się dziecka z jednego państwa członkowskiego do innego i uzyskania przez nie nowego zwykłego pobytu, jurysdykcja sądów poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka zostaje utrzymana, w drodze wyjątku od art. 8 tego rozporządzenia, przez okres trzech miesięcy po przeprowadzce, w celu dokonania zmiany wydanego w tym państwie członkowskim orzeczenia dotyczącego prawa do osobistej styczności z dzieckiem wydanego w tym państwie członkowskim przed przeprowadzeniem się dziecka, jeżeli osoba uprawniona zgodnie z tym orzeczeniem do osobistej styczności z dzieckiem nadal zwykle przebywa w państwie członkowskim poprzedniego zwykłego pobytu dziecka.

25 Tenże art. 9 ust. 2 uściśla, że utrzymanie jurysdykcji przewidzianej we wspomnianym art. 9 ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli osoba uprawniona do osobistej styczności z dzieckiem uznała jurysdykcję sądów państwa członkowskiego nowego zwykłego pobytu dziecka poprzez udział w postępowaniu przed tymi sądami, nie kwestionując ich jurysdykcji.

26 Tak więc w świetle brzmienia art. 9 rozporządzenia nr 2201/2003 artykuł ten uzależnia utrzymanie jurysdykcji sądów państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka w zakresie prawa do osobistej styczności z dzieckiem od spełnienia pięciu kumulatywnych przesłanek.

27 Pierwsza przesłanka wymaga, aby dane dziecko przeprowadziło się „zgodnie z prawem” i uzyskało nowy zwykły pobyt w państwie członkowskim, na którego terytorium się przeprowadziło. Zgodnie z drugą przesłanką sądy państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka powinny wydać przed jego przeprowadzką orzeczenie dotyczące prawa do osobistej styczności z dzieckiem. Trzecia przesłanka wymaga, by osoba uprawniona do osobistej styczności nadal miała miejsce zwykłego pobytu w państwie członkowskim poprzedniego miejsca zwykłego pobytu tego dziecka. Zgodnie z czwartą przesłanką do sądów tego ostatniego państwa członkowskiego w okresie trzech miesięcy „po przeprowadzce” danego dziecka powinien zostać złożony pozew lub wniosek o zmianę pierwszego orzeczenia dotyczącego prawa do osobistej styczności z dzieckiem, wydanego przez te sądy przed tą przeprowadzką. Zgodnie z piątą i ostatnią przesłanką osoba uprawniona do osobistej styczności z dzieckiem nie może uznać jurysdykcji sądów państwa członkowskiego nowego miejsca zwykłego pobytu tego dziecka.

28 Z uzasadnienia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że sąd odsyłający ma wątpliwości jedynie co do wykładni wyrażenia „po przeprowadzce" w rozumieniu art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003. Sąd ten zastanawia się, czy okres trzech miesięcy przewidziany w tym przepisie rozpoczyna się w dniu następującym po dacie faktycznej przeprowadzki zainteresowanych dzieci, którą w niniejszym przypadku jest dzień 30 sierpnia 2020 r., czy też w dniu następującym po dniu wydania orzeczenia sądowego, w którym ustalono, ze skutkiem odroczonym, datę zmiany miejsca zwykłego pobytu tych dzieci, czyli w niniejszym przypadku dniu następującym po dniu 12 czerwca 2020 r.

29 Tymczasem z jasnego brzmienia tego art. 9 ust. 1 wynika, że zamiarem prawodawcy Unii było ograniczenie jurysdykcji sądów poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka na podstawie tego artykułu do okresu trzech miesięcy od fizycznego przemieszczenia tego dziecka z jednego państwa członkowskiego do innego państwa członkowskiego, w celu ustanowienia tam jego nowego zwykłego pobytu. Żaden z przepisów tego art. 9 ust. 1 ani – szerzej – rozporządzenia nr 2201/2003 nie pozwala uznać, że ten trzymiesięczny okres mógłby rozpocząć się od zdarzenia poprzedzającego faktyczną przeprowadzkę danego dziecka, takiego jak orzeczenie sądowe ustalające, w danym wypadku ze skutkiem odroczonym, datę zmiany miejsca zwykłego pobytu tego dziecka.

30 W konsekwencji wspomniana przez sąd odsyłający okoliczność, że orzeczenie sądowe, które pierwotnie ustaliło prawo do osobistej styczności z dzieckiem, w chwili złożenia pozwu lub wniosku o zmianę tego orzeczenia było już prawomocne, nie ma znaczenia dla celów stosowania normy jurysdykcyjnej zawartej w art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003.

31 Taki pozew lub wniosek o zmianę jest bowiem uzasadniony zmianą okoliczności związanych z przeprowadzką danego dziecka i przeniesieniem jego zwykłego pobytu do innego państwa członkowskiego niezależnie od tego, kiedy zostało wydane orzeczenie sądowe pierwotnie ustalające prawo do osobistej styczności z dzieckiem i sposoby jego wykonywania.

32 Sąd krajowy nie może zatem powoływać się wobec osoby uprawnionej do osobistej styczności z dzieckiem na „powagę rzeczy osądzonej", jaką posiada w danym wypadku orzeczenie pierwotnie ustalające prawo do osobistej styczności z dzieckiem i sposoby jego wykonywania, aby uznać za niedopuszczalny złożony przez tę osobę pozew lub wniosek o zmianę wykonywania tego prawa do osobistej styczności z dzieckiem, gdyż w przeciwnym razie pozbawiono by skuteczności (effet utile) wskazany w art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 okres trzech miesięcy, przez który sądy państwa członkowskiego poprzedniego zwykłego pobytu dziecka utrzymują jurysdykcję do orzekania w przedmiocie takiego pozwu lub wniosku w drodze wyjątku od art. 8 tego rozporządzenia.

33 Z powyższego wynika, że na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 9 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że okres trzech miesięcy, przez który, w drodze wyjątku od art. 8 ust. 1 tego rozporządzenia, sądy państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka utrzymują jurysdykcję do rozpoznania pozwu lub wniosku o zmianę prawomocnego orzeczenia dotyczącego prawa do osobistej styczności z dzieckiem, rozpoczyna się w dniu następującym po dniu rzeczywistej przeprowadzki tego dziecka do państwa członkowskiego jego nowego zwykłego pobytu.

W przedmiocie pytania drugiego

34 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy rozporządzenie nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że sąd państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka, mający jurysdykcję do orzekania co do istoty na podstawie art. 9 tego rozporządzenia, może wykonać przewidziane w art. 15 wspomnianego rozporządzenia uprawnienie do przekazania sprawy na rzecz sądu państwa członkowskiego nowego zwykłego pobytu tego dziecka.

35 Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 przewiduje w drodze wyjątku, że sądy państwa członkowskiego, do których jurysdykcji należy rozpoznanie sprawy co do istoty, mogą przekazać sprawę lub jej określoną część sądowi innego państwa członkowskiego, z którym to państwem dziecko ma szczególny związek, jeżeli uznają, że ten ostatni sąd jest lepiej umiejscowiony do jej osądzenia, oraz jeżeli jest to zgodne z dobrem dziecka.

36 W art. 15 ust. 2–6 określono przesłanki i zasady, zgodnie z którymi można dokonać takiego przekazania.

37 W tym względzie należy zauważyć, że zgodnie ze wspomnianym art. 15 ust. 4, jeżeli strony nie wniosą sprawy do sądów innego państwa członkowskiego w terminie wyznaczonym im w tym celu przez sąd państwa członkowskiego, do którego jurysdykcji należy rozpoznanie sprawy co do istoty, sąd ten „ma nadal jurysdykcję zgodnie z art. 8–14" rozporządzenia nr 2201/2003. Wspomniany sąd ma nadal jurysdykcję zgodnie ze wspomnianymi art. 8–14 również w przypadku, gdy – jak przewidziano w art. 15 ust. 5 tego rozporządzenia – sądy innego państwa członkowskiego nie uznały swojej jurysdykcji w terminie sześciu tygodni po wszczęciu postępowania.

38 W ten sposób sam prawodawca Unii przewidział, że uprawnienie do przekazania, o którym mowa w art. 15 ust. 1 rzeczonego rozporządzenia, może być wykonywane przez sąd państwa członkowskiego, którego jurysdykcja wynika z art. 9 tego rozporządzenia.

39 Należy również zauważyć, że żaden przepis rozporządzenia nr 2201/2003 nie pozwala na uznanie, iż skorzystanie z tego uprawnienia do przekazania sprawy sądowi państwa członkowskiego nowego miejsca zwykłego pobytu dziecka jest co do zasady wykluczone.

40 W tym względzie należy podkreślić, że jak wynika zasadniczo z pkt 33 wyroku z dnia 4 października 2018 r., IQ (C-478/17, EU:C:2018:812), art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 pozwala sądowi państwa członkowskiego, do którego jurysdykcji należy rozpoznanie co do istoty sprawy z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej, na przeniesienie swojej jurysdykcji, w odniesieniu do całości lub określonej części zawisłej przed nim sprawy, na rzecz sądu, który co do zasady nie ma jurysdykcji do rozpoznania sprawy co do istoty, lecz który w konkretnym przypadku należy uznać za „lepiej umiejscowiony" dla osądzenia tej sprawy.

41 Tymczasem, jak słusznie zauważyła Komisja Europejska, w odróżnieniu od sprawy, w której zapadł ten wyrok, w której sądy dwóch państw członkowskich, przed którymi wszczęto postępowanie, posiadały jurysdykcję do rozpoznania tej sprawy co do istoty na podstawie, odpowiednio, art. 8 ust. 1 i art. 12 rozporządzenia nr 2201/2003, co skłoniło Trybunał do wykluczenia możliwości skorzystania, w relacjach między tymi sądami, z uprawnienia do przekazania przewidzianego w art. 15 tego rozporządzenia, zostało ustalone, że w niniejszej sprawie sąd rejonowy w Nanterre stwierdził brak swojej jurysdykcji do rozpoznania pisma matki

małoletnich dzieci, w szczególności ze względu na to, że ojciec tych dzieci złożył do sądu odsyłającego wniosek o zmianę wykonywania przysługującego mu prawa do osobistej styczności z dziećmi i przyjmowania ich u siebie w terminie trzech miesięcy od zgodnego z prawem przeprowadzenia się tych dzieci, przewidzianym w art. 9 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia.

42 Ponadto z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, nie wynika, że możliwość skorzystania przez sąd odsyłający z uprawnienia do przekazania przewidzianego w art. 15 rozporządzenia nr 2201/2003 mogłaby być utrudniona przez zastosowanie innych przepisów tego rozporządzenia. W szczególności nie wydaje się, aby sądy francuskie miały jurysdykcję do rozpoznania powództwa o zmianę wykonywania prawa do osobistej styczności z dzieckiem i sposobów tego wykonywania na podstawie art. 10–14 tego rozporządzenia.

43 Należy jednak przypomnieć, że sąd krajowy, który zamierza skorzystać z tego uprawnienia do przekazania, powinien upewnić się przede wszystkim, że dziecko pozostaje w „szczególnym związku" z innym państwem członkowskim, następnie, że sąd tego państwa członkowskiego jest „lepiej umiejscowiony" do rozpoznania sprawy, i wreszcie, że przekazanie „jest [..] zgodne z dobrem dziecka", z poszanowaniem wykładni tych trzech przesłanek dokonanej przez Trybunał w pkt 49–61 wyroku z dnia 27 października 2016 r., D. (C-428/15, EU:C:2016:819), a także w pkt 31–34 i 37–42 postanowienia z dnia 10 lipca 2019 r., EP (Odpowiedzialność rodzicielska i sąd lepiej umiejscowiony dla osądzenia sprawy) (C-530/18, EU:C:2019:583).

44 W świetle powyższych rozważań na pytanie drugie należy udzielić następującej odpowiedzi: rozporządzenie nr 2201/2003 należy interpretować w ten sposób, że sąd państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka, mający jurysdykcję do orzekania co do istoty na podstawie art. 9 tego rozporządzenia, może wykonać przewidziane w art. 15 wspomnianego rozporządzenia uprawnienie do przekazania sprawy na rzecz sądu państwa członkowskiego nowego zwykłego pobytu tego dziecka, o ile spełnione są przesłanki przewidziane w tym art. 15.

W przedmiocie kosztów

45 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziewiąta izba) orzeka, co następuje:

1) Artykuł 9 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000

należy interpretować w ten sposób, że

okres trzech miesięcy, przez który, w drodze wyjątku od art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003, sądy państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka utrzymują jurysdykcję do rozpoznania pozwu lub wniosku o zmianę prawomocnego orzeczenia dotyczącego prawa do osobistej styczności z dzieckiem,

rozpoczyna się w dniu następującym po dniu rzeczywistej przeprowadzki tego dziecka do państwa członkowskiego jego nowego zwykłego pobytu.

2) Rozporządzenie nr 2201/2003

należy interpretować w ten sposób, że

sąd państwa członkowskiego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu dziecka, mający jurysdykcję do orzekania co do istoty na podstawie art. 9 tego rozporządzenia, może wykonać przewidziane w art. 15 wspomnianego rozporządzenia uprawnienie do przekazania sprawy na rzecz sądu państwa członkowskiego nowego zwykłego pobytu tego dziecka, o ile spełnione są przesłanki przewidziane w tym art. 15.

Podpisy